

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๒๘

วัตถุหุรธา ธรรมแห่งผาก

จำไว้ให้ลึกในชั่วหัวใจนะ นี่ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยที่พระกรรมฐานมาทะเลาะกัน เราไม่ปรารถนาไม่ยากพบอยากเห็น ยิ่งเราเป็นอาจารย์ด้วยแล้ว สอนหมู่สอนเพื่อนสอนด้วยอรรถด้วยธรรม สอนด้วยเหตุด้วยผลทุกแง่ทุกมุมจนไม่มีอะไรจะสอนหมู่เพื่อนแล้วเรื่องทุกอย่างบรรดาที่เป็นมานี้ก็บอกไว้หมดสอนไว้หมดแล้ว ยิ่งมาเป็นขึ้นได้ต่อหน้าต่อตาไม่มีความละอาย กิเลสมันไม่ละอายละดูเอาอย่างนั้น มันจะอายอะไรในเมื่อมันเป็นข้าศึกของธรรม นี่ฐานอนุโลমনะ ถ้าขึ้นเกิดขึ้นคราวหลังแล้วไม่ได้พูดอะไรเลย ให้ออกจากวัดทันทีจะอยู่ไปไม่ได้ เป็นเสี้ยนเป็นหนามเป็นอันตรายต่อวณณะไม่ใช่ของดีของดี ใครจะถูกหรือผิดถ้าลงได้ทะเลาะกันแล้วนั้นละตัวผิด ถ้ายังมีฝ่ายถูกอยู่ฝ่ายดีอยู่จะไม่ทะเลาะกัน ตรงนี้ตรงสำคัญ ใครก็เสียดาย ใครก็อวดของใคร แล้วกัดกันตรงนั้นละ

ในครั้งพุทธกาลก็มีพระธรรมกถึกกับพระวินัยธร นั้นไม่ได้อยู่ในวัดกับพระพุทธเจ้า ต่างองค์อยู่คนละสำนัก มีบริษัทบริวารองค์ละ ๕๐๐ กว่าขึ้นไป แล้วก็อาจารย์คือธรรมกถึกนั้นไปถ่าย เอาน้ำในกระบอกล้างส้วมแล้วเหลือน้ำเอาไว้ พระวินัยธรไปถ่ายก็เลยเห็นน้ำที่เหลือ ธรรมกถึกก็หมายถึงนักเทศน์นั่นเอง วินัยธรก็หมายถึงผู้ทรงพระวินัยแตกฉานในวินัย พระวินัยธรไปถ่ายก็เห็นน้ำที่เหลือไว้ในกระบอก เพราะเป็นกระบอกสาธารณะไม่ใช่กระบอกส่วนตัวพิเศษ ถ้าเป็นกระบอกพิเศษเหลือไว้ได้ ในพระวินัยท่านมีนี่

ตั้งผมเหลือไว้ในที่กุฎิผม ผมก็ปฏิบัติตามพระวินัยข้อนี้ ถ้าอยู่ในส้วมสาธารณะผมจะเหลือไว้อย่างนั้นไม่ได้ ล้างแล้วต้องให้หมดกระบอก น้ำนั้นจะเหลือไว้ไม่ได้ผิดพระวินัยข้อนี้ ท่านปรับอาบัติ เว้นไว้แต่กระบอกนั้นเป็นของส่วนตัว ใช้เฉพาะตัวเหลือน้ำไว้ได้ นั้น มีพระวินัยข้อนี้ ใครเห็นหรือไม่เห็นก็ตามมีอย่างนี้ เราจำไม่ลืม เพราะการดูพระวินัยเราดูเสียจนปรุ เพิ่งจะมาหยุดเอาระยะนี้แหละ บุพพสิกขา มหาขันธ อ่านไม่ทราบวาก็เที่ยว อะไรสำคัญ ๆ คัดลอกออกมาท่อง ขนาดนั้นนะ ส่วนวินัยมุขเล่ม ๑ เล่ม ๒ เล่ม ๓ ก็ออกจากบุพพสิกขา มหาขันธ นั้นแหละ นี่ก็เป็นหลักสูตรนักธรรมอยู่แล้ว

ที่นี้เวลาพระวินัยธรไปถ่ายออกมา ก็ไปพูดให้ลูกศิษย์ฟัง พระธรรมกถึกนี้ทำไมไม่รู้วินัย จึงเหลือน้ำไว้ในกระบอก ลูกศิษย์พระวินัยธรรู้ก็ไปว่าให้ลูกศิษย์พระธรรมกถึกว่าครูบาอาจารย์ของคุณทำไมถูก ถ่ายแล้วเหลือน้ำไว้ในกระบอก สุดท้ายก็ถึงอาจารย์อาจารย์ต่ออาจารย์ก็ทะเลาะกัน นี่ผมสรุปเอาเลย ทะเลาะกันไม่ลงรอยกัน ถึงขนาดพระ

พุทธเจ้าเสด็จมาเป็นประธานในการชำระอธิกรณ์ ทั้งสองยังไม่ยอมลงรอยกันเลย ฟังซิ กิเลสเวลาได้ต่อสู้มันเห็นศาสดาเมื่อไร มันเก่งทั้งสองเลยเชียว ไม่ยอมรบ

พระองค์เลยตัดสินदानพระเหล่านี้ โดยเสด็จหนีเข้าไปอยู่ในป่าเลไลยก์กับข้างไปจำพรรษาที่ป่าเลไลยก์ ที่นี้พวกญาติโยมเขารู้เรื่องราวว่าพระทะเลาะกัน พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ชำระอธิกรณ์นี้ยังไม่ยอมลงกัน จนถึงกับพระพุทธเจ้าเสด็จหนีไปอยู่ที่ป่าเลไลยก์ เรื่องก็แดงขึ้นซิ

พอมานี้เช้าหน้า พระธรรมกถึกก็ดี พระวินัยธรก็ดี สุดท้ายเขาไม่เอาข้าวมาใส่บาตร ผอมโซ ๆ เอาเสียจริง ๆ มันจะตาย เขาไม่เคารพเขาไม่เลื่อมใส เขาชี้หน้าเอาด้วยไม้ไธสธรรมดา มาเห็นโทษจึงยอมโทษของกันและกัน แล้วขอร้องพระอานนท์ไปทูลให้พระศาสดาเสด็จออกมาคราวอยู่ที่เมืองโกสัมพี พระองค์จึงได้มาชำระอธิกรณ์ ถึงขนาดนั้นญาติโยมเขาก็ยังไม่ใส่บาตร พระองค์จึงได้ชี้แจงเหตุผลให้เขาทราบเขาจึงได้ยอมลง เพราะเชื่อศาสดา พระเก่ง ๆ เหล่านี้ไม่เชื่อ เกือบเป็นเกือบตายเวลาเขาไม่เอาข้าวใส่บาตรให้กินจะว้ายังไง

นั่นละโทษแห่งความอวดดี มันเป็นอวดชั่วไม่ใช่อวดดี กิเลสมันหลอกกว่าดี แต่หลักธรรมชาติแล้วมันอวดชั่ว เอาชั่วออกมากระจายก็เป็นอย่างนั้น ผลแห่งความชั่วจะทำให้ฉิบหายวายปวงไปหมด ศาสดาต้องได้เสด็จหนีไปจำพรรษาอยู่ที่ป่าเลไลยก์ในพรรษานั้น นั่นมีอยู่แล้วในตำรา นี้ผมก็ไม่ค่อยได้เอามาเล่าให้ฟัง ฟังเอาซิ

ถ้าไม่มีเหตุก็ระลึกไม่ได้เรื่องที่เรียนมามากน้อย นอกจากมีเหตุมีอะไรไปสัมผัสเหล่านี้เป็นของดิบของดีเมื่อไร ถ้าคนหนึ่งผิดคนหนึ่งยังดีอยู่ก็ไม่ทะเลาะกัน ก็รู้ว่าใครผิดใครถูก ถ้าลงได้ทะเลาะกันแล้วเป็นไม่มีใครถูก มีแต่ผิดทำเดี๋ยวเท่านั้น เพียงกิเลสตัวหยาบ ๆ เท่านั้นบังคับมันไม่ได้แล้วจะทำยังไงพวกท่าน ผมพูดด้วยความสลดใจจะไม่ใช้พุทธธรรมดา วันนี้ออนเพลี้ยเต็มที่ยังบึกบึนมา ถ้าหากว่าไม่ได้เรื่องแล้วผมจะหนีจากหมู่เพื่อนหนึ่ง อย่างหนึ่งก็ไล่หนีหมดเลยไม่ให้อยู่ มันหนักใจ มี ๒ อย่าง

เราอยู่ไหนอยู่ได้นี้ไม่คุย อยู่กับหมู่กับคณะนี้ ก็อยู่ด้วยความเมตตาสงสาร สงเคราะห์สงหา ไม่ได้อยู่ด้วยความสมัครใจ นิสัยเราเป็นคนวานาน้อยตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับใครต่อใคร ปฏิบัติ ๙ ปีเต็ม ๆ ที่เคยพูดให้หมู่เพื่อนฟังนั้น ผมไม่เคยเกี่ยวข้องกับใครเลย ฟังซิ การก่อการสร้างก็ไม่มี ชุดแต่ในหัวใจนี้ระหว่างกิเลสกับธรรมจนจะเป็นจะตาย เอาจริงเอาจริงไม่ได้ทำเล่นทำอะไร เด่นตายถึงได้มา เวลาจะตายอยู่ในป่าในเขาไม่มีใครทราบผมละ ออกมาหนองผือบางครั้งจนพ่อแม่ครูอาจารย์ตกตะลึง ตัวเหลืองเหมือนกับทาชมัน ยังเหลือแต่หนังห่อกระดูกลงมาจากเขา ท่านมองเห็นก็คงตกตะลึงแหละ โส้ ทำไมเป็นอย่างนี้ละ ท่านว่า

เราไม่ได้ป่วยอะไรนะ คือทรมานตัวเองจนตัวเหลืองหมด ก็แสดงว่าดีซ่านนั้นแหละถึงได้เป็นอย่างนั้น เพราะเอาหนักนี้ ฝึกเจ้าของไม่ใช่ฝึกเล่น ๆ นะ ฝึกจริง ๆ ฝึกหนักจริง ๆ การแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนดูว่ากล่าวนี้มันขี้ปะติ๋ว นี่เพียงพอแต่ปากสอนเจ้าของไม่ได้พูดแต่ปาก ว่าอย่างไรเอาอย่างนั้นเลย ขาดสะบั้นไปเลย เอาคำสัตย์ คำจริงลงตีเอาแหละเลย ชีวิตจิตใจไม่มีความหมาย คำสัตย์นี้จะต้องให้อยู่กับโลกกับศาสนากับหัวใจเราต่อไป แต่เรื่องชีวิตจิตใจนี้ตีก็ตาย ชั่วก็ตายไม่สำคัญ ขนาดนั้นแล้วถึงได้ลงกันหนัก

เคยพูดให้ฟังแล้ว การฝึกทรมานตนเองเอาถึงขนาดนั้นเชียวนะ ผมไม่ได้นึกว่าจะมาถูกเสกสรรปั้นยอให้เป็นครูเป็นอาจารย์นะ วาสนาผมเป็นอย่างนั้น ไม่ยุ่งกับใครไม่เกี่ยวกับใคร อยู่ป่าอยู่เขาก็มีแต่พระเณรธรม ๆ หลบทางโน้นหลีกทางนี้อยู่อย่างนั้นแหละ เพราะมันไม่สบายอยู่กับหมู่กับเพื่อน อยู่ด้วยกับเจ้าของมันพอดิบพอดี พอดี ๆ กับเจ้าของทั้ง ๆ ที่อายุหนุ่ม ๆ อยู่อย่างนั้นละ ไม่เกี่ยวข้องกับใคร แต่แล้วคนนั้นก็รู้คนนี้ก็รู้ ยิ่งระยะพ่อแม่ครูอาจารย์มรณภาพลงไปเท่านั้นละ ถ้าจะเทียบก็มองหาตัวไม่เห็น มีแต่พระเณรธรม เข้าป่าเข้าเขาก็รู้มไป ไปที่ไหนก็ไม่กี่วันละ เตียววงศ์นั้นโผล่ไป เตียววงศ์นี้โผล่ไป แน่นป่าไปหมด เต็มป่าไปหมด หลีกหนีไปอยู่ที่ไหนก็ไม่กี่วันละ รมไปอีก สุดท้ายก็เลยได้รับอย่างเป็นทางการนี้

นี่ไม่ได้รับด้วยความสมัครใจนะ ความสงสารนั้นสงสาร แต่คิดเกี่ยวข้องกับหมู่กับเพื่อนแล้วเป็นเรื่องหนัก อยู่โดยลำพังเจ้าของ สุดลมหายใจไปวันหนึ่ง ๆ พอถึงวันเท่านั้นพอแล้ว ไม่ได้หวังอะไรแล้วในโลกนี้ ความหวังอะไร ๆ ก็หมดไปแล้ว แม้ที่สุดพูดให้เต็มปาก ความหวังมรรคผลนิพพานก็หมด ทั้ง ๆ ที่หมายมั่นปั้นมือเอาเป็นเอาตายถวายธรรมดวงนี้ ครั้นแล้วมันก็หมด อดอยากไปไหนก็ไม่อยาก อดอยากไปสวรรค์ก็ไม่อยาก อดอยากไปพรหมโลกก็ไม่อยาก อดอยากไปนิพพานก็ไม่อยาก มันหมด ก็รู้ชัด ๆ อยู่อย่างนี้ในหัวใจ เวลามันเป็น เป็นอย่างนั้นรู้อย่างนั้น

จนกระทั่งปัจจุบันนี้ก็เป็นอย่างนั้น ไม่อยากอะไร ใครจะว่าคุยก็ว่า อดอยากไปนิพพาน ๆ ก็ไม่อยากเสีย อยู่โดยลำพังเจ้าของพอประคองลมหายใจไปวันหนึ่ง ๆ พอถึงกาลแล้วก็ทิ้งเสียเท่านั้น หมายอะไรกับมัน หิงหวงอะไรกับมัน ก็รู้อยู่แล้วว่าธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มีเต็มแผ่นดินเต็มโลกธาตุอยู่นี้แปลกอะไร อยู่ในธาตุชั้นธของเรานี้ มาเป็นกายนี้ก็มาสมมุติกันเฉย ๆ หลักระรมาชาติก็คือธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นอากาศธาตุกับความรู้อันที่ครองตัวอยู่ มีเท่านั้น แล้วเสียดายอะไร

เรียนธรรม ไม่ได้เรียนสิ่งเหล่านี้ให้รอบตัวจะเรียนอะไร ธรรมก็ต้องรู้อะไรเหล่านี้รอบตัวแล้วก็รอบจิต นั่น แล้วจะไปหวังอะไรอีก เมื่อพอแล้วก็รู้เองด้วยกันทุกคนนั้น

แหละ สุดท้ายก็ถูกรุม มากต่อมากเข้าเป็นดังที่เห็นนี่แล้ว นี่นับวันมากขึ้น ยิ่งทุกวันนี้ ด้วยแล้วสุขภาพอ่อนลง ๆ ภาวะยิ่งมากขึ้น ๆ ที่นี้จิตหดไปหมดแล้วนะไม่เหมือนแต่ก่อน การแนะนำสั่งสอนไกลไกลพอไปก็ยิ่งไปให้แต่ก่อน เดียวนี้หดเข้า ๆ อยู่ในวัด ลำพังคนเดียวเป็นความพอดี ใครไปยุ่งใครไปเกี่ยวข้องเหมือนแบกชุงนี่นะ มันถอนเข้ามา ๆ หมู่เพื่อนก็น่าจะเห็นใจ

ทุกข์ลำบากขนาดไหนก็พยายามประคองตัว ถ้าไม่ประคองไว้อย่างนี้มันไปนานแล้วนะ ผมพูดตรง ๆ เพราะรู้อยู่ที่นี่ เคยพูดให้ฟังแล้ว ทำไมจะไม่รู้ในเมื่อเป็นอยู่กับเจ้าของ โรคหัวใจนี้สำคัญมาก แต่ก่อนก็เพิ่งขึ้น ๙๘% พอโรคหอบเสริมเข้ามาเท่านั้นมันถึง ๙๙ ฟังซิ เหลือเปอร์เซ็นต์เดียวที่จะออกที่จะควบคุมกันไว้ หากเป็นหลักธรรมชาติของมัน เมื่อยังพอรั้งพอเยียวยากันได้ก็รั้งกันไว้ รู้จุดที่ยังกู้ จุดที่หักห้ามกันได้ก็รั้ง หากหนักมากกว่านั้นใครจะไปชนะหักห้ามต้านทาน มันจำเป็นก็ต้องปล่อย ตอนมันไปก็คือปล่อยนั่นละ

ตั้งแต่เป็นมาแล้วถ้าปล่อยก็ไปจริง ๆ เห็นได้ชัดเจน ขนาดลมหายใจไม่มี หอบฟุ้ง ๆ ๆ ๆ เหมือนลูกไฟพะเนียง ออกขึ้นมาทางปากนี้หมดแล้ว ทางข้างล่างลมหายใจไม่มีเลย แต่ความรู้มีอยู่ภายใน ได้บังคับกันไว้ที่นั่น ต่อมาลมหายใจก็ค่อยปรากฏขึ้นนั้น ถ้าปล่อยเสียในขณะนั้นมันก็ไป นี่จึงว่าโรคนี้น่าตายง่ายขนาดนั้นนะ นี่ ๙๙% ยังแต่คันรั้งเท่านั้นละ

ที่รั้งไว้ก็เพื่ออะไร เพื่อหมู่เพื่อเพื่อนนั่นเองไม่ได้เพื่อเจ้าของ เจ้าของนี่ไม่เสียชีวิตไปเมื่อไรได้ไม่เคยเสียชีวิต เพราะเป็นความจริงด้วยกันทุกสัต์ทุกส่วน ธาตุชั้นธัมม์ก็เป็นความจริงแต่ละอย่าง ๆ ใจก็เป็นความจริงตามธรรมชาติของตนนั้นแหละ ไปขัดไปแย้งกันหาอะไร ไม่มีอะไรจะขัดแย้งกันถ้าต่างอันต่างจริง คือใจนั้นแหละจริงเสียก่อน สิ่งทั้งหลายก็จริงอยู่แล้ว แต่ถ้าใจไม่รอบก็จะไปเสกสรรปั้นยอว่า นั่นเป็นนั่น นี่เป็นนี่ พอรอบตัวแล้วมันก็รู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างจริงอยู่แล้ว ไม่จริงเฉพะใจ บัดนี้ใจจริงแล้ว เสรอ นั่นมันก็รู้ เมื่อใจจริงเต็มส่วนแล้วก็หมดที่ขัดที่แย้งกัน อยู่ก็ได้ ไปก็ได้ มีน้ำหนักเท่ากัน ไม่หนักไม่เบา เท่ากัน

เห็นไหมอำนาจของกิเลส ท่านทั้งหลายดูเอาซิ เราปฏิบัติธรรมอยู่ยังเป็นไปได้ อย่างนี้ ถ้ายังไม่ยอมเห็นโทษอยู่แล้วก็หมดแล้วนะ ต่อไปจะไม่มีครุมีอาจารย์ ไม่มีใครเก่งกว่าเรา สุดท้ายก็จะไม่มีใครเร็วกว่าเราละ เก่งกับเลวมันจะไปด้วยกัน

นี่พูดให้ฟังทุกแห่งทุกมุม เรื่องกลมาลาของกิเลสที่ฉลาดแหลมคมมันรวดเร็ว พูดหมด สติปัญญาจะทันมันก็ไม่ทัน ปล่อยให้มันออกมาเหยียบย่ำทำลาย และกระจายไป

ทุกแห่งทุกหนได้อย่างที่เห็นนี้ นั่นละเลวไหม นี่เทศน์มาตลอด เห็นแล้วยังความรวดเร็วของมัน ตามทันเมื่อไร ถ้าตามทันจะไม่ทะเลาะกัน นั่น ทะเลาะกันหาอะไร

เดี๋ยวนี้ปฏิบัติจะไม่มีเหลือแล้วนะ ที่ไหนก็มีแต่เลอะ ๆ เทอะ ๆ มีอะไรอีก นอกจากวัตถุออกหน้าออกตา วัตถุแบบโลก ๆ นี้เอามาแข่งศาสนา แข่งอรรถแข่งธรรมทางจรรยาไม่เห็น ภาวนาก็ไม่มี ถ้าลงเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้แล้ว

เขาก็มาขอสร้างกุฏิให้อีก บอกเขามาทำหาอะไร เราไม่ได้สบายใจเพราะมาสร้างกุฏิให้ณะ แม้แต่ขนาดกุฏิหลังนี้ก็ละอายญาติโยมเขาอยู่แล้ว เขาอยู่กระต๊อบกระต๊อบตามบ้านตามเรือน เขายังหาข้าวมาให้เรากินได้ เราเป็นคนขอทานกุฏิหุรหุรขนาดนี้ จะหาอะไรอีก จะมาสร้างหอปราสาทราชมณเฑียรเพียงไรในวัดในวา เราว่าอย่างนี้

ศาสนธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่ามากกว่าวัตถุเครื่องก่อสร้างให้กังวลุ่นวาย เราคำนึงถึงเรื่องนั้นต่างหากนะ กุฏิหลังที่สร้างขึ้นนี้เขาส่งเงินมา ก็บอกตรง ๆ เลย เขาเห็นเราอยู่กระต๊อบสูงแค่ว่า พื้นก็สับไม้ไผ่เป็นฟากปู สร้างด้วยฟางมุงด้วยหญ้า เราอยู่นั้นพังไป ๓ หลัง หลังที่ ๔ ถึงได้ปลูกหลังนี้ขึ้นมา เพราะปลวกกินต้นเสาล้มลงปลูกใหม่ช่างพอทราบว่าเป็นกุฏิของเราที่มาต่อว่าเรา ที่ศาลาก็คนมาก ๆ นี้มาต่อว่าเรา ยังร้องให้อีกด้วย บอกว่าครูบาอาจารย์ชื่อเสียงโด่งดังทั่วประเทศไทย มาดูกุฏิแล้วหลังเท่ากำปั้นจะอยู่ได้ยังไง เอ้า ตั้งแต่อยู่ในท้องของแม่นี้เป็นยังไง ท้องของแม่กับกุฏิหลังนี้จะอะไรใหญ่กว่ากัน

กุฏิหลังนี้ยืนได้เดินได้ นั่งได้นอนได้อย่างสะดวกสบาย ไปมาได้ ในท้องแม่ไปไหนได้ไหม คับแคบยิ่งกว่านี้ยังอยู่ได้ตั้ง ๙ เดือน ๑๐ เดือน อันนี้ขนาดนี้แล้วทำไมจะอยู่ไม่ได้ ถ้าต้องการกว้าง ๆ ก็ไปอยู่ทุ่งอยู่ธยานันชี ก็กว้างนั้น เขาไม่ยอมมิ กลับไปเขาส่งเงินตุ้มมา ที่นี้เราไม่ได้มีข้อสงสัย หรือมีข้อแม้อะไรเอาไว้ จะส่งกลับคืนก็เหมือนประชดกัน นี้เลยได้ฝืนปลูกนะ เรื่องเป็นอย่างนั้น ใครไม่ทราบก็ให้ทราบเสีย

จากนั้นเราก็สั่งเลยเถียว ใครจะส่งสิ่งส่งของเงินทองมาให้ เกี่ยวกับการก่อสร้างในวัดป่าบ้านตาดนี้แล้ว ต้องให้เราทราบเสียก่อน ถ้าส่งมาสู่่มสี่สู่่มห้าก่อนหน้าอย่างนั้นไม่ได้ ถ้ายังไม่ได้ตกลงกันแล้วส่งมาเท่าไรก็ไม่สำเร็จ ต้องบอกอย่างนั้นเลย เราก็ถือปฏิบัติอย่างนั้นมา ใครจะมาสร้าง ไม่ได้ขออนุญาตให้เป็นที่ตกลงใจกันเสียก่อนเราไม่ให้นำ ไม่อย่างนั้นวัดไหนจะหุรหุรยิ่งกว่าวัดป่าบ้านตาด พูดถึงเรื่องความหุรหุรของวัตถุแข่งโลกเขานั้น แต่ธรรมจะแห่งผากขนาดไหนนั้นซิเราไม่รับรอง ถ้าลงวัตถุหุรหุรธรรมต้องยุบยอบไปหมดจนไม่มี

ที่อยู่พออยู่ ๆ ไป แต่ทางจรรยาให้เป็นเหวไปเป็นไร นั่นละธรรมเจริญ พระพุทธเจ้า สาวกท่านดำเนินอย่างนั้น ท่านไม่ได้เอาวัตถุออกหน้าออกตาอะไร นี้อยู่ที่ไหน

มีแต่เรื่องก่อสร้าง ถือเป็นใหญ่เป็นโตเป็นหลักศาสนาใหญ่โตเชียว เหนอแข่งกันโน้นจะว่าอะไร อรรถธรรมไม่เคยสนใจ แทนที่จะสร้างตัวให้ดีเพื่อแข่งกับกิเลส สอนโลกให้เข้าอกเข้าใจถึงเรื่องศาสนาเรื่องอรรถเรื่องธรรมบ้าง ไม่สนใจ วัดกับบ้านเลยเหมือนกัน เลวกว่าบ้านไปอีก พระกับฆราวาสเหมือนกัน เลวกว่าเขาไปอีก นั้น

สุดท้ายวัดเป็นสถานที่เสียสละ เลยกลายเป็นสถานที่สั่งสมขึ้นมา เห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ขึ้นมา แล้วธรรมจะเกิดได้ยังไง ธรรมจะเกิดได้เพราะความเห็นแก่ตัว เพราะความโลภได้ยัง ฟังซิ ธรรมต้องเสียสละถึงจะเกิดได้ นี่ละเราเห็นเหตุเห็นผลอย่างนี้เราถึงไม่ให้อำนาจ เรียบอกกัน สร้างไปทำไม เราไม่ได้สบายใจนะ

พูดกันมาก็ครั้งก็หนแล้ว เราพูดด้วยเหตุด้วยผล ห้ามด้วยเหตุด้วยผลทั้งนั้น นี่เปิดเต็มที บอกว่าเราไม่ได้สบายด้วยการสร้างกุญให้เรา แต่เราสบายเพราะอยู่สภาพนี้ต่างหาก บอกอย่างนั้น ถ้าต้องการให้เราสบายก็อย่ายุ่ง เขาว่าเขาละอาย มีคนมาทุกชาติชั้นวรรณะ จะเป็นอะไรไป ถ้าไม่มีคนนับถือลือหน้าว่าไม่มีคนมาสร้างอะไรให้ ก็บอกเขาซิว่าผู้ที่สร้างให้มีแต่ท่านไม่เอา ถ้าเขาจะตำหนิติเตียนลูกศิษย์ลูกหาศรัทธาญาติโยมว่าไม่เอาใจใส่ครูบาอาจารย์ ไม่สมหน้าสมตาอะไรอย่างนี้ ก็ให้บอกว่าท่านไม่เอา บอกอย่างนั้นเลย เรายอมรับทั้งนั้นแหละ

ศาลานี้เขาก็อยากจะทำใหม่ให้เราก็อำนาจ ดีเพดานให้เราก็อำนาจ นั้น น้ำมันเหมาะแล้วพอดีแล้ว โกะหฺรูไปอะไรเรื่องโลก ๆ ให้โกหฺรูอยู่ภายในหัวใจชิ ใสสว่างกระจ่างแจ้งอยู่ภายในใจ นั้น ของอัครจารย์อยู่ตรงนั้นต่างหาก ไม่ได้อยู่กับหินกับทรายกับอิฐกับปูนกับเหล็กหลาอะไรนี้ อยู่กับธรรมต่างหาก ธรรมกลมกลืนกับใจแล้ว ใจกับธรรมต่างหากประเสริฐหฺรูหฺรา ทำพออยู่ได้พอ ไปตื่นอะไรกับโลกเขา โลกก็รู้แล้วว่าโลกถ้าโลกกับธรรมเป็นอันเดียวกันจะมาแยกพูดทำไมว่าโลกว่าธรรม มันไม่เหมือนกันนะซิ วัดกับบ้านจะให้เหมือนกันได้ยังไง เราไม่อยากให้ขัดธรรม ขอให้ธรรมเจริญรุ่งเรือง อยู่ไหนอยู่ได้ทั้งนั้นแหละเรา บอกตรง ๆ อย่างนี้

รถยนต์ก็จะเอาก็คันถ้าจะเอาสำหรับวัดนี้ไม่ใช่คุณนะ เขาจะถวารถยนต์ เอามาทำไมรถเต็มแผ่นดิน จะขึ้นคันไหน ลูกศิษย์คนไหนเขาพร้อมเสมออยากให้อำนาจเราเรามีเหตุมีผลทุกอย่างที่ห้ามอะไร พระหามาอะไรหารอด ไม่ใช่ฆราวาสนี่ อันนี้เป็นเรื่องของโลกเขาใช้กัน พระเป็นเพียงอาศัยความสะดวกไปกับเขาเท่านั้น จะมาเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นตัวของตัวเอง เป็นเจ้าของรถของราชันขึ้นมา มันก็เหมือนโลกเขานะซิ

ไฟฟ้าเขาจะเอาเข้ามาเราก็อำนาจมานานแล้ว ตั้งแต่โรงไฟฟ้าอยู่โน้น อุดรฯ เขาจะขอเอาเข้ามานั้นก็เกือบ ๒๐ ปีแล้วแหละ ถ้าอนุญาตก็เข้ามาก่อนบ้าน นานเท่าไรแล้ว

เราก็ไม่เอา เหตุผลต้นปลายของมันที่จะมีส่วนเสียกับเอาไฟเข้าวัดมีอะไรบ้าง เราคิดหมดแล้ว

ถ้าเรามีเหตุมีผลว่าจะไม่เอาแล้ว จะเข้ามาติดนี้เราก็ไม่เอา เพราะเหตุผลก็ต้องเป็นเหตุผลอยู่นั่นแล ใครจะมาลบล้างได้ถ้าเหตุผลถูกต้องแล้ว นี่ถ้าเอาไฟเข้ามาลองดูซิ สิ่งที่แอบแฝงเข้ามา ที่จะตามเข้ามาให้วัดเสีย มาฟังเพื่อห่อหุ้มกันเต็มวัดวาละอะ ๆ เทอะ ๆ ไปหมด ไม่ทราบว่ามีวิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น จะแอบตามกันมา เรื่องอะไรเกี่ยวกับไฟฟ้าตามกันเข้ามาหมด เราจึงไม่ให้มี เพราะไม่เห็นมีอะไรจำเป็น ถ้าจะดูหนังสือไฟเทียนเราก็มีอยู่แล้ว ส่วนมากกลางคืนยังจำเป็นเวลาภาวนา ถ้าจะดูก็ดูเสียกลางวัน ชัดซึ้งสงสัยตรงไหนก็เปิดดูเสีย กลางคืนมีแต่ตั้งหน้าตั้งตาภาวนา ไม่เห็นจำเป็นอะไรกับไฟฟ้า

มีไฟฟ้าแล้วตู้เย็นมันจะมานี้ ก็เลยกลายเป็นพระตู้เย็นไปหมด เอามือล้วงลงในบาตรไม่ได้อะไรขึ้นมาจะร้องไห้โฮ ๆ ละ เห็นว่าลำบาก นี่เราคิดไว้หมดแล้วเรื่องที่จะตามกันมา เดี่ยวโทรศัพท์ก็จะมาติดขึ้นอีก ตั้งแต่ไม่มีไฟฟ้านี้ก็ยังมีโทรศัพท์มา โทรศัพท์มาก็ต้องเอาไฟฟ้ามา มาขอ ๒ ครั้งแล้วนะ ผู้ว่ามาติดต่อเราจะขอตั้งโทรศัพท์ที่วัด เพื่อการติดต่อสะดวกสำหรับเกี่ยวกับท่านอาจารย์ นี่เราก็ไม่เอา เพราะผลประโยชน์ที่จะได้มีเพียงนิดเดียว ผลเสียที่ตามมาเนี่ยมากต่อมากพรรณาน่าไม่จบไม่สิ้นเลยสมควรแล้วเธอจะเอาข้างแลกแมว มันจะกริ่งกร้าง ๆ ทั้งวันทั้งคืนไม่มีเวลาเลย ทางไหนก็โทรฯ มา ๆ ผู้รับสายหนีไปไหนไม่ได้แหละ นั่นฟังซิ ไม่เกิดประโยชน์อะไร มันโทรฯ มาได้หมดทั่วประเทศนี้ วันหนึ่ง ๆ จะเข้ามาเท่าไร แม้แต่มาจ้งหันมาวัดมาวาก็เข้ามาโทรฯ จะโทรฯ ไปไหนก็โทรฯ อย่ว่าแต่ข้างนอกจะโทรฯ เข้ามาเลย ข้างในนี้ก็ เป็นบ้าไปเลยแหละ โทรฯ แหก นั่นฟังซิ

เราก็ให้เหตุผลกับผู้ว่าไป ก็อุดรฯ กับวัดนี้ไม่เห็นไกลกัน มีเหตุผลอะไรมีความจำเป็นอะไร รถวิ่งไปหาครูเดี๋ยวก็ได้ ไม่เห็นจะต้องก่อความยุ่งยากให้วัดให้วาทลอดเวลาไปเพราะการมีโทรศัพท์ เราว่าอย่างนี้ นั่นเหตุผลของเรา ความมีโทรศัพท์เป็นความเสียหายมากมาย แล้วพระเณรจะคึกคะนองขึ้นอีก เราว่ายังงี้เลย จึงไม่ยอมให้ตั้ง

เราได้ระวังอยู่ตลอด เพราะเรารักษาศาสนานี้ ไม่ระวังได้เธอ ใครเคารพเลื่อมใสก็จะตายใจ ๆ เรื่องของเขาต่างหาก เรื่องของเรามันเรื่องของเรา มันคนละเรื่องจะเอามาคละเคล้ากันทำไม ขอให้เราเต็มภูมิอยู่ในหัวใจนี้เถอะ อยู่ไหนก็พอตัว พอตัวอยู่ตลอดเวลา ใครจะเลื่อมใสไม่เลื่อมใสไม่ได้วิตกวิจารณ์กับใคร เมื่อเจ้าของหาความวิตกวิจารณ์ หาความตำหนิตายตนเองไม่ได้แล้ว พออยู่นี้สมบูรณ์อยู่นี้แล้วก็อยู่ได้สบายเลย เพราะอยู่ด้วยความพอ ไม่ได้อยู่ด้วยความหิวโหย มันคิดอย่างนั้นนี่ ทุกสิ่ง

ทุกอย่างเราคิดด้วยเหตุผลทั้งนั้น ไม่ว่าจะอนุญาตไม่ว่าจะห้าม เรามีเหตุผลของเราทุกอย่าง เอา ให้ค้านมาว่างั้นเลย ถ้าเหนือนี้เรายอมรับไม่ว่าใครก็ตาม ถ้าไม่เหนือแล้วเราไม่ทำนะ ที่นี้เหตุผลไหนมันไม่เหนือละซิถึงได้รอดตัวมาเรื่อย ๆ แก่ตกไปเรื่อย ๆ เพราะเหตุผลของเราเหนือกว่านี้ ไม่ใช่เรามีทิฐิมานะไม่ให้ทำนะ เราต้องการเหตุผลนี้

วิทยาศาสตร์ก็ต้องรักษาด้วยเหตุด้วยผล อะไรที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับวัดกับวาศาสนาพระเณร ก็ต้องมีเหตุมีผลซิ ทำแบบสும்เดาได้หรือ ยิ่งทางจิตใจด้วยแล้วให้วัดกวิจารณ์กับหมู่กับเพื่อน เพราะไม่มีอะไรเหนียวแน่นมั่นคงฉลาดแหลมคมยิ่งกว่ากิเลส นี่ซิเพียงหยาบ ๆ ก็ไม่ทันมัน จะเอาความละเอียดลออมาจากไหน เพราะเคยได้พีดกันมาแล้วนี้ไม่ใช่คุณนะ โอ้โฮ เดียวนี้กล้าพูดเต็มปากเลยเถียว

ในชีวิตนี้งานในโลกนี้ ไม่มีงานไหนที่จะหนักแน่นยิ่งกว่างานชำระกิเลสนะ สัมไม่ได้เพราะเป็นสังขารธรรม ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานเหมือนกับว่านั่งเฝ้าหน้าต่าง เอาจิตสงบไม่ได้ จิตมันคึกมันคะนองออกหน้าออกตา เหยียบหน้าผากเราอยู่ตลอดเวลา จะไม่เคียดไม่โกรธไม่แค้นยังงใจมนุษย์เรา เพราะเอามันไม่ได้ ขนาดนั้นก็เป็นอย่างนี้ เราออกปฏิบัติ นี่เวลากำลังของธรรมไม่เพียงพอมันเหยียบหัวเราต่อหน้าต่อตาเห็นอยู่ นี้ และก็เห็นมาแล้วนี้ ยังไม่ลืมนะ เพราะนี่เป็นสังขารธรรมลืมนได้ยังไง แต่สำคัญที่จิตนี้ไม่ถอย จะขนาดไหนก็ไม่มีคำว่าถอย มีแต่จะเอาให้อยู่ ตายก็ตายเท่านั้น

ถ้ามีคำว่าถอยเสียอย่างเดียวเสร็จเลย เสร็จใจให้มัน นั่นละขนาดนั้นก็มิ ผมเป็นมาแล้วนะ แต่สำคัญที่ความพยายามของเรานี่ซิ เอ้า ครั้งนั้นเป็นอย่างนั้น เอ้า ครั้งนี้เป็นอย่างนี้ สุดท้ายก็ลงได้ หากมีเวลาต่อได้เหมือนกันกับนักมวยต่อยกันนั้นแหละ เมื่อต่างคนต่างจ้องใส่กันอยู่แล้วยอมมีเวลาต่อยกันจนได้ นี่ก็มีเวลาต่อยกันจนได้ จนกระทั่งจิตสงบ พอจิตสงบแล้วสบาย ไม่วุ่นวาย เห็นคุณค่าของความสงบ ที่นี้ก็เร่งความเพียรเข้า หนักเข้า ๆ ส่วนจิตเคยเสื่อมไม่ต้องพูดหรอกเพราะเคยพูดแล้ว หนักเข้าจนขนาดที่ว่ามิตายเท่านั้น เรื่องจิตจะเสื่อมไปอีกอย่างนี้เป็นไปไม่ได้ ว่างั้นเลย

จิตเสื่อมเราต้องตาย จะตายแบบไหนก็ไม่รู้นะ หากเด็ดขนาดนั้น เพราะเห็นโทษเอาเหลือเกิน แหม เหมือนนั่งอยู่ในกองเพลิง แต่ก่อนเราไม่ได้ความสุขความสบายเราก็ไม่มีอะไรเทียบเคียงกัน ที่นี้จิตของเราเป็นสมาธิแน่นปึ๊ง ๆ แล้วก็เสื่อมจนไม่มีเหลืออะไรติดตัวนี้ แหม ทุกข์มากจริง ๆ นะ เมื่อเทียบกับเราเคยมีเงินเป็นล้าน ๆ แต่ไปล้มจมลงเสียด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ยังเหลือเงินอยู่ในบ้านเป็นแสน ๆ ก็ตาม เงินที่เหลืออยู่ในบ้านเป็นแสน ๆ นี้ไม่มีความหมายยิ่งกว่าเงินที่สูญหายไปเพราะเหตุต่าง ๆ เป็นล้าน ๆ นั้นเลย ขนาดนั้นละความเสียใจ

จะมาสานกระต๊อบสานหวดสานตะกร้าขายเอาเงินล้าน ๆ นี้ได้เมื่อไร อย่างหนึ่ง มันก็อ่อนใจ ก็พีดกัน พีดกันทุกวิถีทาง ดังที่เขียนไว้ในหนังสือและเคยเทศน์นั้น จนกระทั่งมันขึ้นถึงระดับเดิมได้ จากนั้นก็ขยับกันใหญ่เลยถึงนั่งตลอดรุ่ง ๆ เพราะความโกรธความแค้น ความโกรธแค้นนี้เป็นมรรคนี่ไม่ใช่เป็นกิเลส โกรธแค้นให้กิเลสเป็นมรรค มุมนะกับกิเลสเป็นมรรค ความมุมนะไม่รุนแรงไม่แข็งแกร่ง ความเคียดแค้นให้กิเลสไม่แข็งแกร่ง ความเพียรก็ไม่แข็งแกร่ง ทีนี้เมื่อสิ่งเหล่านี้ขึ้นเต็มหัวใจแล้ว ความเพียรมันหมุนตัวของมันเป็นกงจักรไปเลยเทียว ผลอไม่ได้อะไรเพราะความเข็ดความหลาบ หมุนตัว ๆ ๆ จนกระทั่งถึงขั้น อ้อ คราวนี้ไม่เสื่อมก็รู้ ต้องอย่างนี้ เหมือนคุณผู้ต้องหาโทษอุกฉกรรจ์นั้นแหละ คุณก็แจตตลอด คู่กับใครไม่ได้

นั่นซึ่งที่ความเพียรมันเด็ด ไม่ยอมคู่กับใคร อยู่คนเดียว ๆ นอกจากนั้นอยู่กับครูบาอาจารย์ ออกจากนั้นก็ยิ่งเด็ด จนกระทั่งสมาธินี้เป็นอยู่ตลอด แน่นเหมือนหินเซียว เอาเมื่อไรได้เพราะอยู่ตัวแล้ว จะกำหนดกิจกรรมภาวนาอะไร เพียงกำหนดอันนี้ นิ่งก็พุดเลย จะชั่วก็วินาทีอะไร นั่นถึงว่าชำนาญ เราถึงกล่าวพูดได้นี้ จิตเป็นมาตั้งแต่ล้มลุกคลุกคลาน

อันนี้เคยเป็นมาอย่างนี้ทำไมกล่าวพูดไม่ได้ เป็นในหัวใจดวงเดียวกัน หากเป็นสมาธิอยู่เท่านั้นถ้าเราไม่ออกทางด้านปัญญา พอออกทางด้านปัญญาแล้วกลับมาเห็นโทษของสมาธิ ออกปัญญาแล้วที่นี้ก็หมุนตัว ๆ เลย กลายเป็นปัญญาอัตโนมัติ ทั้งวันทั้งคืนตั้งแต่ตื่นขึ้นมาจนกระทั่งถึงหลับมีเวลาผลอเมื่อไร ไม่ปรากฏเลย ฟังซิ เป็นเอง หมุนรอบตัวตลอดเวลา

นั่นละที่นี้จิตดวงนี้เป็นโรงงานสร้างธรรมแล้ว แต่ก่อนเป็นโรงงานสร้างกิเลส เออะอะกิเลสออกก่อน ๆ ผลิตตัวออกมาทำลายเรา พอถึงขั้นสติปัญญาอัตโนมัติแล้ว ที่นี้จิตนั้นก็กลายเป็นโรงงานสร้างธรรมขึ้นมา เป็นเอง อยู่ไหนก็ตาม จะหมุนตัว ๆ ตลอด แม้ที่สุดฉันจึงหันอยู่ก็ไม่อยู่กับรสกับชาติ มันจะหมุนในตัวของมันอยู่ตลอด แล้วผลอไต่ยังไฉนเมื่อเป็นอย่างนั้น

ความกระเพื่อมไม่กระเพื่อม เป็นการปลุกสติอยู่ตลอดเวลา ยิ่งความกระเพื่อมด้วยแล้ว ความคิดนะมันเป็นการปลุกสติปัญญาให้วิ่งรอบ ๆ กิเลสไม่มีกำลังที่จะสร้างตัวได้ มีแต่ปัญญาสร้างตัวอยู่ตลอดเวลา กิเลสตัวไหนขาดไปก็รู้ ๆ รู้เป็นลำดับลำดับที่สุดท้ายก็ม้วนเสื่อลงที่นี้ไปไหนพ้น

นั่นละที่นี้ สบายก็สบายตรงนั้นละ ไม่มีอะไรกวน มีกิเลสเท่านั้นกวนหัวใจว่าอย่างนี้เลย เราพูดได้เต็มปาก จะมีละเอียดขนาดไหนก็กวนอยู่นั้น เอาจนไม่มีเหลือเลยแล้วไม่มีอะไรกวน มีแต่ชั้นธัมมันดินมันติดอยู่ตามประสาของมันมีความหมายอะไร

เพราะไม่มีอะไรมารับช่วง ไม่มีอะไรหนุนมันออกมาให้เป็นกิเลสตัณหา จึงว่าชั้นธลวัน ๆ นั้นละชั้นธลวัน ๆ เป็นอย่างนั้น ไม่มีเจ้าของ ธรรมท่านก็ไม่ยึดนี้ ไม่ถือเป็นเจ้าของ ของชั้นธ กิเลสมันถือนี้ นั่นละกิเลสเป็นเจ้าของ พอตัวการดับไปแล้วไม่มีเจ้าของ ก็ดู ๆ ดูก ๆ อยู่เฉย ๆ คตินั้นปรุงนี้ก็ปรุงไปตามธรรมชาติของมัน เช่นเดียวกับทาง จิ้งเหลนขาดนั้นแหละไม่มีความหมายอะไร คิดไปอะไรมันก็ดับของมัน ๆ ไปตามหลัก ธรรมชาติ ก็มีเท่านั้น ที่จะไม่ให้คิดเลยไม่ได้

เพราะชั้นธทั้งชั้นนี้เป็นสมมุติทั้งนั้น มันก็ต้องทำงานตามหน้าที่ของมัน เวลา ของมัน นอกจากเราจะระงับไปชั่วกาลชั่วคราว เราจะระงับไปเลยไม่ให้เห็นมันปรุงไม่ ได้ นั่นจึงว่าเป็นชั้นธ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เต็มตัวของมัน ก็มีเท่านั้น เพียงคิดยึด ๆ แหย็บ ๆ ไปเท่านั้น จะไปเอาไปสร้างอะไรขึ้นมาให้มาเผาเราเหมือนอย่างแต่ก่อนมันไม่ สร้าง เพราะไม่มีผู้หนุนมัน เจ้าของมันตายไปแล้ว ว่าธรรมเป็นเจ้าของ ธรรมก็ไม่ยึด เสีย ธรรมก็รู้เท่าเสียชั้นธอันนี้ แน่ะ ต่างกันอย่างนี้ ถ้าธรรมเป็นเจ้าของไม่ยึด ถ้ากิเลส เป็นเจ้าของยึด ยึดธาตุยึดชั้นธยึดไปทุกสิ่งทุกอย่าง กว้างแคบไม่มีประมาณ ยึดลมยึด แล้งไปอย่างนั้น ถ้าธรรมได้เป็นเจ้าของไม่ยึดอะไรทั้งหมด แม้ตัวจิตเองไม่เห็นยึดกันจะ จะว่าอะไรกับสิ่งรอบชั้นธรอบจิตคือชั้นธเรา นี้ แม้จิตเองยังไม่เห็นยึดกัน

นั่นถ้าพอแล้วไม่ยึดจนกระทั่งถึงจิต หากเป็นเองโดยหลักธรรมชาติ ฐันฐันฐัน แหย็บนั้นแหย็บนี้ มีแต่เรื่องอาการของจิตที่แสดงออกมาเกี่ยวกับเรื่องของชั้นธทั้งนั้น ว่า สังขารชั้นธ วิญญาณชั้นธไปเสีย ก็มีเท่านั้น อันนี้ต้องตื่นต้องตืดของมันอยู่ ธรรมชาติ แท้ ๆ ไม่ตื่นไม่ตืด เป็นเมื่อไรตายเมื่อไรไม่มีปัญหา ลงได้เป็น อุกุบุป อย่างสมบูรณ์ แล้วไม่กำเริบ หมดทางกำเริบ หากรู้เอง

เอา ใช้ลงไปปัญญา หมุนในธาตุในชั้นธของเรา แยกแยะดูให้เห็นความจริง มัน เป็นความจริงมาตั้งเดิมอยู่แล้วแหละ มีแต่กิเลสเสกสรรให้เป็นยังงั้น ๆ ปัญญาพิด กันลงไป แก้วความเสกสรรได้แล้วก็ฆ่าตัวเสกสรรได้ ฆ่าแล้วหมด โลกนี้จะมีก็มี มีไม่ว่า อะไรไม่มีมายุ้งกับเรา เราไม่ยุงนี้ นอกจากชั้นธไปยุงกับเขา คิดว่าอันนั้นเป็นนั้น คิดว่า อันนี้เป็นนี้ ไปยุงกับเขา ถ้าอันนี้ไม่ไปยุงเสียอย่างเดียวปกติทุกอย่าง โลกมีก็เหมือนไม่มี เพราะเราไม่ยุงนี้ แน่ะ

จิตดวงเดียวนี้ไปยุง จิตดวงเดียวนี้ไปหลง จิตดวงเดียวนี้รู้พอตัวเสียแล้วไม่มี ใครไปยึดไปหลง ธรรมะว่ายุง ๆ ก็ว่าไปตามเรื่องของชั้นธนั้นละ เพราะสิ่งเหล่านี้กวน ชั้นธให้คิดเรื่องนั้นเรื่องนี้ เป็นเรื่องของชั้นธ แล้วก็ไปกวนชั้นธทำลายชั้นธไปในตัว เหมือนตายผ่อนไปเรื่อย ๆ ถ้ายุงมาก ๆ ส่วนจิตนั้นเราจะเอาอะไรไปทำลาย ใครรู้เข้า เห็นเข้าก็รู้เอง สนฺทิกฺขุโณ ประกาศกัณฺวานอยู่ตลอด พระพุทธเจ้าปริณิพพานไปที่ล้าน

องค์ก็ตาม ก็เวล่ำเวลาก็ตาม ไม่ได้มาเกี่ยวข้องอะไรกับคำว่า สุนทิจุฑุโก ของผู้ปฏิบัติที่
เห็นเอง เพราะความจริงเหมือนกันหมดเลย นิพพานไปก็ปีก็เดือนก็เป็นเรื่องสมมุติ
ความจริงอันนี้ไม่ได้เป็นอย่างนั้น นี่ สุนทิจุฑุโก ๆ

เลิกกันละ เหนื่อย ผมก็บั้นมาเฉย ๆ นะ